

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. EHG24/9730 din 06.06.2024

la proiectul de hotărâre a Guvernului pentru aprobarea standardelor privind spațiile de audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor (număr unic 195/MJ/2024)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Guvernul, iar autor nemijlocit este Ministerul Justiției, ceea ce corespunde art.102 din Constituție, art.14 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

Categoria actului normativ propus este Hotărâre a Guvernului, ceea ce corespunde art.102 din Constituție, art.6 și art.14 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Potrivit art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional „*etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate".*

Totodată, art.10 din Legea nr.239/2008 stabilește expres că:

„(1) *Autoritatea publică asigură accesul la proiectele de decizii și la materialele aferente acestora prin publicarea obligatorie a lor pe pagina web oficială a autorității publice, prin asigurarea accesului la sediul autorității, precum și prin expediere prin poștă sau prin alte mijloace disponibile, la solicitarea*

persoanei interesate.

(2) Proiectul de decizie și materialele aferente acestuia se plasează pe pagina web oficială a autorității publice responsabile cel puțin pentru perioada recepționării și examinării recomandărilor".

Proiectul supus expertizei a fost plasat pentru consultare publică pe pagina web oficială a Ministerului Justiției, fiind asigurat accesul părților interesate la proiect pentru a putea prezenta/expedia recomandări asupra acestuia.

De asemenea, autorul a asigurat informarea publicului referitor la inițierea elaborării prezentului proiect de decizie. În consecință, se constată respectarea etapei esențiale a procesului de asigurare a transparenței procesului de elaborare a deciziilor statuată la art.8 lit.a) din Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional.

Prin urmare, având în vedere că proiectul a fost plasat pe pagina web indicată supra, precum și apreciind termenele pentru consultări publice, transparența în procesul decizional a fost asigurată.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative: *"Prin aprobarea standardelor pentru spațiile de audiere a copiilor victime/martori ai infracțiunilor în condiții speciale se va asigura un nivel uniform de calitate al spațiilor de audiere a copiilor victime a infracțiunilor în condiții speciale, ceea ce va contribui la prevenirea revictimizării și/sau retraumatizării acestuia în procesul de colectare a probelor în cauzele penale."*

Prin examinarea normelor elaborate, s-a constatat că proiectul propune aprobarea standardelor privind spațiile de audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor, definindu-se spațiul de audiere ca fiind acel spațiu amenajat pentru audierea minorului victimă/martor al infracțiunii, compus din camera de audiere, camera de vizualizare și camera de așteptare.

În acest sens, autorul a precizat că, *"[...] scopul principal al spațiului de audiere a minorului este de a asigura protecția copiilor martori sau victime ai infracțiunilor, prin punerea în aplicare a principiilor de audiere a copiilor în condiții prietenoase și de către angajați competenți."*

Prin urmare, se constată că scopul declarat de către autor în nota informativă corespunde scopului real al proiectului.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Proiectul promovează interesul public de a asigura un sistem de justiție corect și accesibil, care să asigure respectarea și implementarea eficientă a tuturor drepturilor copiilor victime sau martori ai infracțiunilor cu caracter sexual, la cel mai înalt nivel posibil.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „nota informativă care cuprinde:

a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;

b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;

- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare".

În nota informativă, autorul a argumentat necesitatea elaborării proiectului, respectând în același timp cerințele art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară”.

Potrivit notei informative: *”Adoptarea standardelor privind spațiile de audiere a copiilor victime/martori ai infracțiunilor nu va genera costuri imediate.*

Implementarea standardelor ar putea atrage costuri investiționale pentru instituțiile care deja au amenajate spații de audieri, precum sunt instanțele de judecată și procuraturile, în sensul modernizării echipamentului și/sau a îmbunătățirii mediului, astfel încât să alinieze spațiile existente la standardele aprobate. Prin urmare, costurile vor fi diferite, în funcție de starea actuală și necesitățile fiecărei instituții în parte.

Astfel, implementarea standardelor se va efectua treptat, în limitele alocațiilor prevăzute anual în bugetele instituțiilor care dispun de spații de audiere a minorilor victime/martori ai infracțiunilor, precum și din contul mijloacelor provenite din donații, granturi și din alte surse, conform legislației.

La fel, aprobarea standardelor ar duce la menținerea funcționalității doar acelor spații de audiere care într-adevăr sunt necesare și care corespund tuturor cerințelor (mediu prietenos, personal calificat, echipament securizat întru evitarea riscului de traumatizare). În unele cazuri, investițiile financiare nu vor fi fezabile din perspectiva cost – eficiență și a necesității de a avea funcționale astfel de spații.

În altă ordine de idei, în conformitate cu pct. 42 din Planul de acțiuni pentru implementarea Programului național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.347/2022, au fost prevăzuți 26.616,2 mii lei de la bugetul de stat pentru dezvoltarea și asigurarea funcționalității centrelor regionale de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor (centrele regionale de tip Barnahus în Centru și Sud), în care vor fi amenajate inclusiv spații de audiere a minorilor victime/martori ai infracțiunilor.”

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]”.

Textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

În cadrul proiectului nu sunt prevăzute reglementări privind activitatea agenților publici și/sau a entităților publice, însă acestea vor influența indirect autoritățile publice care trebuie să asigure audierea minorului victimă/martor al infracțiunii într-un spațiu conform standardelor stabilite de proiect.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

- 1 -	
Pct.5 potrivit proiectului 5. <u>Dacă spațiul de audiere este amplasat în instituții publice, se asigură intrare separată cu acces direct către acesta.</u> Nu se permite amplasarea spațiului de audiere în subsoluri și încăperi fără iluminare naturală.	
Obiecții: Cerințele impuse de prevederile menționate mai sus sunt excesive și nu vor putea fi implementate de către autoritățile publice. În consecință, autoritățile publice nu vor putea asigura accesul direct din exterior în încăperea în majoritatea situațiilor, din cauza structurii clădirii în care își desfășoară activitatea, fiind necesară modificarea capacității construcției imobilului pentru a permite acest acces. Este de remarcat faptul că utilizarea expresiei la pct.5 <i>”Dacă spațiul de audiere este amplasat în instituții publice, se asigură intrare separată cu acces direct către acesta”</i> aduce beneficii doar instituțiilor private. Acestea, spre deosebire de autoritățile publice, dețin sau au posibilitatea de a modifica capacitatea imobilului pentru a asigura accesul direct în încăperea din exterior.	
Recomandări: Se recomandă excluderea de la pct.5 a textului <i>”Dacă spațiul de audiere este amplasat în instituții publice, se asigură intrare separate cu acces direct către acesta”</i> .	
Factori de risc: <ul style="list-style-type: none">● Norme irealizabile● Cerințe excesive pentru exercitarea	Riscuri de corupție: <ul style="list-style-type: none">● Generale

drepturilor/Obligații excesive	
--------------------------------	--

- 2 -

Pct.8 potrivit proiectului

8. Camera de audiere are o suprafață nu mai mică decât 2,50 m*3,50 m și nu mai mare decât 4 m*5 m.

Obiecții:

Prin urmare, analizând norma citată supra, aceasta impune anumite condiții pentru camera de audiere destinată minorilor victime/martori ai infracțiunilor, stabilind o dimensiune minimă de 2,50m*3,50m și o dimensiune maximă de 4m*5m pentru suprafața camerei. Aceste cerințe sunt considerate excesive și nu vor putea fi implementate de către autoritățile publice care dețin camere cu o suprafață mai mare de 4m*5m. Carența menționată va provoca dificultăți în implementare pentru unele autorități în procesul de audiere a minorului, din cauza lipsei unei camere de audiere cu o suprafață mai mică de 4m*5m.

În plus, nota informativă nu oferă informații despre modul de stabilire a limitei maxime a suprafeței camerei de audiere, ci doar menționează că aceasta trebuie să fie o încăpere separată cu o suprafață minimă de 2,50 m * 3,50 m și să fie amenajată într-un mod prietenos, având un decor adecvat pentru copii și adolescenți. În acest caz, sunt neclare raționamentele autorului de a stabili prin proiect limita maximă a suprafeței camerei de audiere de 4m*5m.

Recomandări:

Se recomandă excluderea de la pct.8 a textului "*nu mai mare decât decât 4m*5 m*".

Factori de risc:

- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative
- Cerințe excesive pentru exercitarea drepturilor/Obligații excesive

Riscuri de corupție:

- Generale

- 3 -

Pct.36 potrivit proiectului

36. Audierea copilului este înregistrată pe două suporturi informaționale concomitent, astfel încât să fie exclusă posibilitatea copierii înregistrării pe alte suporturi informaționale.

Obiecții:

Analizând textului normei citate supra, se remarcă că autorul proiectului nu prezintă careva argumente justificative privitor la temeinicia și necesitatea excluderii posibilității copierii înregistrării pe alte suporturi informaționale.

În plus, nu este clar cum se va proceda în cazul unei cauze penale sau a unei cauze penale disjuncte în care minorul a fost audiat în calitate de victimă sau martor, și este posibilă transcrierea înregistrării pe un alt suport de stocare a informației. Or, în formula propusă, se înțelege că informația nu poate fi transcrisă de pe suporturile informaționale. În aceste condiții, pot apărea situații în care probe importante pentru o cauză penală nu vor putea fi atașate conform Codului de procedură penală.

Recomandări:

Se recomandă excluderea de la pct.36 a textului "*astfel încât să fie exclusă posibilitatea copierii înregistrării pe alte suporturi informaționale*".

Factori de risc: <ul style="list-style-type: none"> ● Norme irealizabile ● Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative 	Riscuri de corupție: <ul style="list-style-type: none"> ● Generale
--	--

IV. Concluzia expertizei

Proiectul a fost elaborat de către Ministerul Justiției și are drept scop de a asigura un nivel uniform de calitate al spațiilor de audiere a copiilor victime a infracțiunilor în condiții speciale, ceea ce va contribui la prevenirea revictimizării și/sau retraumatizării acestuia în procesul de colectare a probelor în cauzele penale.

Prin examinarea normelor elaborate, s-a constatat că proiectul propune aprobarea standardelor privind spațiile de audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor, definindu-se spațiul de audiere ca fiind acel spațiu amenajat pentru audierea minorului victimă/martor al infracțiunii, compus din camera de audiere, camera de vizualizare și camera de așteptare. Potrivit autorului: *"[...]scopul principal al spațiului de audiere a minorului este de a asigura protecția copiilor martori sau victime ai infracțiunilor, prin punerea în aplicare a principiilor de audiere a copiilor în condiții prietenoase și de către angajați competenți."*

Proiectul promovează interesul public de a asigura un sistem de justiție corect și accesibil, care să asigure respectarea și implementarea eficientă a tuturor drepturilor copiilor victime sau martori ai infracțiunilor cu caracter sexual, la cel mai înalt nivel posibil.

Cu toate acestea, unele prevederi ale proiectului sus sunt excesive și nu vor putea fi implementate de către autoritățile publice. Drept urmare, autoritățile publice nu vor putea asigura accesul direct din exterior în încăperea în majoritatea situațiilor, din cauza structurii clădirii în care își desfășoară activitatea. De asemenea, nu vor putea realiza audierea minorului victimă/martor al infracțiunii din cauza absenței unei camere de audiere cu o suprafață mai mică de 4m*5m.

La fel, se remarcă că autorul proiectului nu prezintă careva argumente justificative privitor la temeinicia și necesitatea excluderii posibilității copierii înregistrării pe alte suporturi informaționale.

În consecință, se recomandă analizarea proiectului de decizie în funcție de obiecțiile și recomandările prezentate în raportul de expertiză anticorupție.

06.06.2024

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:
Xenia VAMEȘ , Inspector principal